

SUVANTOJÄRVEN SYÖKSY LAATOKKAAN JA TAIPALEENJOEN SYNTY 1818

Valtaosa Metsäpirtin parhaista viljelysmaista oli vielä vuoden 1818 keväällä Suvantojärven pohjaa. Kapeahko harjanne salpasi yli 10 metriä vedenpinnaltaan korkeammalla olevan Suvannon Laatokasta. Kertomukset "kannaksen" leveydestä 12178 metriä kuvannevat kuitenkin Suvannon vedenpinnan tasolta sen harjanteen leveyttä, mikä sulki Suvannon Laatokasta. Varsinaisen Taipaleen kannaksen leveys harjanteesta Laatokkaan on ollut 12 kilometrin välillä. Sillähän oli mm. Taipaleen kylä. Hiekkaharjanteen puhkeamisesta ja Suvantojärven laskusta on monta tarinaa.

Suvannon pinnan laskemista oli suunniteltu jo vuonna 1741 ja venäläistä sotaväkeä oli tuotu kaivuutöihin. Kaivuut loppuivat, kun miehet joutuivat ns. Hattujen sotaan, Pikkuvihan taisteluihin. Myös aivan 1800-luvun alussa oli tiettävästi vastaava keskenjäänyt hanke. Uomalle oli kaivettu urauurros.

Erään tarinan mukaan tuota leveähköä uurrosta, jossa jo virtasi vettä, syvennettiin Suvantojärven vedenpinnan alentamiseksi vuonna 1817 vetämällä sitä pitkin venekunnittain kuusipuita latvapuoli edellä.

Topeliuksen Maamme-kirjassa kerrotaan, että Taipaleen kylän miehet kaivoivat ojan laskeakseen viljelyksille kohonnutta Suvannon tulvavettä Laatokkaan Yrjön päivänä 1818. Löysään hiekkamaahan kaivettu oja ryöstäytyi veden paineesta tulvavirraksi, mikä hävitti valtavalla voimalla ja suurella pauhulla kaikki tielleen sattuneet esteet, mm. Taipaleen kylän taloja ja kreikkalaiskatolisen kappelin. Täsöuna oli ajalehtinut kokonaisuena Laatokalle kukon kiekuessa sen katonharjalla. Yrjön päivä oli joko 22.4. tai 4.5. riippuen siitä, käyttikö Topelius vanhaa vai uutta ajanlaskua.

Sakkolan kirkkoherra Carl Anders Åkerstedt kertoi laskun tapahtuneen 21.4.1818 ilmankenenkään aloitetta. Jo muutama vuosi aikaisemmin kaivettu oja oli tukkeutunut jostain syystä. Mainittuna keväänä tulvavesi oli noussut yli äyräiden ja puhkaissut tukkeutumat Topeliuksen kertomin seurauksin. Valkjärven kirkkoherran Johan Stråhlmanin muistiinpanojen mukaan laskupäivä oli 26.5.1818.

Metsänhoidon ylioppilas, kansanrunouden kerääjä ja kotiseutunsa historiaan paneutunut Aleksanteri Koskivaara Vaskelasta totesi Metsäpirtin nuorisoseuran iltamissa 26.12.1916 pitämässään esitelmässä, että Suvanto murti itselleen väkivaltaisesti uuden tien Laatokkaan 26.5.1818. "Keväällä 1818 tulvi Suvanto uudelleen ja kun samalla kertaa sattui ankara myrsky, niin ryöstäytyi vesi Taipaleesta sen kapean kannaksen poikki, jota jo monasti oli turhaan yritetty kaivaa."

Santeri jatkoi: "Kuivuttuaan sanotaan lietteen kasvaneen miestä korkeaa heinää ja niin haluttua oli että sen omistamisesta ja jaosta syttyi n.s. 'Lietteen sota', jossa miesmurhakin sattui ja jota seurasi hyvin pitkiä oikeuskäyntejä. Asia oli niin vakavaa laatua, että lopulta oli jaossa turvauduttava sotaväen apuun."

Isäni Nikolai kertoi haastattelussaan 30.12.1882 oman, vanhalta isotädiltään Ika Darjalta kuulemansa perimätiedon:

"Suvanno viet olliit ylliäl. Vaskela niityt ja pellot olliit järven. Suvanno piäst ol mänt puro, minkä yl piäs kualamal. Ne ol Kosela ukot, kemppilöisii jotakii, ko läksii sen puro uomua suurentammua, jot saivat pello-ojist vettä laskemua. Yhten yön sit ves vei talojakkii männessiä Laatokal. Kukko ol laulant jonkuu talo katol."

Sielt Kempikoske kohalt se harju aukes sit oikie kunnol. Koselöisii ne auvuajat olliit. Kukkua ei kuolt."

Suvanto ja Taipaleenjoen alku. Karttaan on piirretty rantaviiva ajalta ennen Taipaleenjoen syntyä.

Erään tarinaversion mukaan kaivuuhankkeen "siduna ja toimeenpanevana voimana" ollut lahjoitusmaatalonpoika oli vangittu ja lähetetty Pietariin, missä itse tsaari Aleksanteri I oli ratkaissut tilanteen vapauttamalla tämän, koska teko oli tuottanut suurta hyötyä. Prenikkakin oli luvattu. Tekijän nimi on kadonnut muistitiedosta.

Kutistuneen Suvannon lasku-uomaksi Laatokkaan syrtyi Taipaleenjoki. Se oli pelkkänä Suvannon laskujokena neljä vuosikymmentä ja niin matala, että Koselan kylän tienoilta lehmät oli viety kahlaten Koukunniemen puolelle. Uoma syöpyi ja syveni Kiviniemen kannaksen perkuun ja padon laukaisun jälkeen 1857 vuolaaksi Vuoksen vesistön laskuvirraksi.

Taipaleenjoen syntyminen oli laskenut Suvantojärveä niin paljon, että entinen Kiviniemen koski, josta Suvannon vedet virtasivat Vuokseen ja sitä kautta Käkisalmeen ja Laatokkaan, oli jäänyt kuivaksi kannakseksi. Suvannon pinta oli Vuoksea alempana. Kanavan sijasta syntyi uusi Kiviniemen koski ja Vuoksen pääuoma Suvannon kautta Laatokalle. Vuoksi aleni noin 4,5 metriä.

Tuokin tapahtuma sisältyi Aleksanteri Koskivaaran edellä mainittuun esitelmään. "Kun Suvanto, Sakkolan äiti, oli laskun kautta kärsinyt suuria muutoksia, joista asukkaille oli paljon hyötyä, heräsi Vuoksen rantalaisissa ajatus aukaista Kiviniemen kannas ja siten hankkia suuria alueita viljelykselle ja samalla päästä haitallisista kevättulvista. Asian monet vaiheet jääkööt tästä kertomatta, mainittakoon että heti Itämaisen sodan jälkeen saatiin lupa ja valtion avustus Kiviniemen kanavoimiseen. Syyskuun 17 p. 1857 avattiinkin 'kanava' suureksi osaksi sotilaallisia näkökohtia silmälläpitäen. Kiviniemen ja Taipaleen kannaksien tärkeys on jo aikaisemminkin huomattu. Jo ison vihan aikana laitettiin kumpaankin paikkaan linnoitus samalla kertaa Pärnän vallien kanssa suojaamaan Käkisalmen linnaa. Etteivät Kiviniemen kanavoimiseen kiinnitetyt suuret toiveet täyttyneet kuin osaksi, eivätkä laskut läheskään pitäneet paikkaansa, sanottiin luontosuhteiden syyksi. Suunnitellusta laivaliikenteestä Pietarista Jääskeen eittullut mitään vaikkakin kesällä 1858 ja 59 eräs pieni höyrylaiva suorittikin mainitun matkan."

Suvannon vedenpinnan on arvioitu laskeneen molempien tapahtumien yhteisvaikutuksesta varmasti neljä, todennäköisesti viisi sylvä, ts. 810 metriä. Suvannon pintahan nousi vuoden 1857 tapahtuman myötä noin 1,5 metriä. Metsäpirtin alueella paljastui veden alta lopulta noin 5 000 hehtaaria mitä viljavinta peltomaata.

Suvannon vedet syöksyivät Taipaleenjoen alkupäässä kohti Laatokkaa voimakkaana Vaskelankoskenä. Sen kohina tuuditti uneen monet sukujemme ikäpolvet, omani niistä nuorimpina. Koskesta tuli oleellinen osa vaskeloisten elämää ja Taipaleenjoesta viholliselle ylittämätön suomalaisten sotilaiden sitkeyden symboli.